

Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyum Deneyimlerinin İncelenmesi¹

Alişan Erol², İbrahim Aşlamacı³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin eğitsel, sosyal, kültürel ve dilsel açıdan uyum deneyimlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak durum çalışması deseninde yapılandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme, gözlem ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Çalışma grubunu farklı ülkelerden gelen 20 uluslararası öğrenci oluşturmuştur. Yarı yapılandırılmış 11 soru ile mülakatlar gerçekleştirilmiş, okulda gerekli gözlemler yapılmış, gerekli dokümanlar incelenmiş ve elde edilen veriler analiz edilerek bulgular raporlaştırılmıştır. Uluslararası öğrencilerin uyum durumlarının incelendiği çalışmada elde edilen bulgular 7 temada ve bunlara bağlı 20 kategoride toplanmıştır. Araştırma sonucunda uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında çok fazla bir bilgilerinin olmadığı, çeşitli tavsiyeler ve yönlendirmeler sonucunda Uluslararası Anadolu İmam Hatip lisesini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca uluslararası öğrencilerin sosyal, kültürel, akademik ve dil uyumlarında çeşitli zorluk ve sorunlarla karşılaştıkları, bu zorluk ve sorunların ilk zamanlarda öğrencilerin uyum durumlarını olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Ancak bu zorlukları süreç içerisinde atlatan öğrencilerin uyumlarının genel olarak olumlu bir şekilde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Uluslararası öğrenci, Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi, Uyum, Sosyal Uyum, Kültürel Uyum.

Investigation of Adaptation Experiences of International Students Studying at International Mevlana Anatolian İmam Hatip High School

Alişan Erol, İbrahim Aşlamacı

Abstract

¹ Bu makale, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2022 yılında birinci yazarın ikin yazarın danışmanlığında hazırladığı "Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyum Deneyimlerinin İncelenmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

² İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, a.erol-42@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6528-5946

³Doç. Dr. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, ibrahimaslamaci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9030-5216.

The aim of this research is to reveal the adaptation status of international students by examining the experiences of international students studying at the International Mevlana Anatolian Imam-Hatip High School in terms of educational, social, cultural and linguistic factors. The case study method based on the qualitative research approach was used in the research. Interview, observation and document analysis techniques were used as data collection tools. The study group consists of 20 international students from different countries. Interviews were conducted with 11 semi-structured questions, necessary observations were made at the school, necessary documents were examined, and the data obtained were analyzed and the findings were reported. The findings obtained in the study examining the adjustment status of international students were formed in 7 themes and in 20 categories related to them. As a result of the research, it was determined that international students did not know much about Turkey before coming to Turkey, and they preferred the International Anatolian Imam Hatip High School as a result of various recommendations and directions. In addition, it has been concluded that international students face various difficulties and problems in their social, cultural, academic and language adaptation, and these difficulties and problems negatively affect the adaptation status of students in the first place. However, it has been concluded that the adaptation of the students who overcome these difficulties in the process is generally positive.

Keywords

International student, International Anatolian Imam Hatip High School, Adaptation, Social Adaptation, Culturel Adaptation

دراسة تجارب التكيف للطلاب الدوليين الذين يدرسون في ثانوية مولانا الأناضول الدولية للأئمة والخطباء

المخلص

الغرض من هذا البحث هو دراسة تجارب التكيف التربوي والاجتماعي والثقافي واللغوي للطلاب الدوليين الذين يدرسون في ثانوية مولانا الأناضول الدولية للأئمة والخطباء. تم تنظيم البحث في نمط دراسة الحالة بناءً على منهج البحث النوعي. تم استخدام تقنيات المقابلة والملاحظة وتحليل الوثائق كأدوات لجمع البيانات. تكونت مجموعة الدراسة من 20 طالبًا دوليًا من دول مختلفة. تم إجراء المقابلات من خلال طرح 11 سؤالاً شبه منظم ، وتم في المدرسة إجراء الملاحظات ، وفحص الوثائق اللازمة ، وبعد تحليل البيانات التي تم الحصول عليها ، تم إعداد تقرير يحتوي على النتائج. تم جمع النتائج التي تم الحصول عليها في الدراسة ، والتي فحصت حالة التكيف للطلاب الدوليين ، في 7 موضوعات و 20 فئة ذات صلة. ونتيجة للبحث تبين أن الطلاب الدوليين لم يعرفوا الكثير عن تركيا قبل مجيئهم إليه ، وفضلوا ثانوية الأناضول للأئمة والخطباء نتيجة للتوصيات والتوجيهات المختلفة. بالإضافة إلى ذلك ، تم التوصل إلى أن الطلاب الدوليين واجهوا صعوبات ومشاكل مختلفة في التكيف الاجتماعي والثقافي والأكاديمي واللغوي ، وهذه الصعوبات والمشاكل أثرت في البداية سلبيًا على حالة تكيفهم. ومع ذلك ، فقد تم التوصل إلى أن تكيف الطلاب الذين تغلبوا على هذه الصعوبات بمرور الوقت كان إيجابيًا بشكل عام.

الكلمات المفتاحية

طالب دولي ، ثانوية الأناضول الدولية للأئمة والخطباء ، تكيف ، تكيف اجتماعي ، تكيف ثقافي.

Giriş

Dijitalleşmenin etkisiyle iletişim ve ulaşım ağlarının gelişmesi küreselleşmeyi beraberinde getirmiştir. Bunun sonucunda ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel vb. birçok alanda etkileşimler daha yoğun yaşanmaya başlamıştır. Küreselleşmenin etkisiyle yaşanan gelişme ve etkileşimler eğitim alanında da kendini göstermiş, farklı imkânlardan haberdar olan insanların başka ülkelerde eğitim görmek istemelerine neden olmuştur. Farklı ülkelerde o ülkenin vatandaşı olmadan eğitim alan kişiler uluslararası öğrenci olarak adlandırılmıştır (UNESCO, 2022; OECD, 2022). Ülkeler arasında yapılan antlaşma, protokol, proje, program veya uygulamalarla da uluslararası öğrencilerin farklı ülkelerde eğitim görme imkânları artmıştır. Dünyada uluslararası öğrenci sayısında gün geçtikçe artış olduğu bilinmektedir. Bu sayı 1975'te 800 bin iken, 2020'de 7 milyon 500 bine ulaşmıştır. 2030 yılında ise bu sayının 20 milyon civarında olacağı tahmin edilmektedir (YTB, 2020).

Uluslararası öğrencilerin varlığı ülkeler için hem ekonomik gelir hem de insan sermayesi açısından önemli katkılar sunmaktadır. Aynı zamanda ülkeler için önemli bir tanıtım kaynağı oluşturmakta, akademik, sosyal, kültürel açıdan gelişimi desteklemektedir. Ayrıca farklı ülkelerde eğitim tecrübesine sahip olan öğrencilerin kendi ülkelerine de birçok açıdan önemli katkısı bulunmaktadır. Bir eğitim kurumunda uluslararası öğrenci sayısının fazla olması verilen eğitimin niteliğini etkilemekte ve o kurumlar için prestij kazandırmaktadır. Bu çerçevede ülkeler kendi ülkelerindeki uluslararası öğrencilerin oranını yükseltmek ve bu pazardan daha fazla pay almak için rekabet etmektedir. Ülkeler arasında bir köprü işlevi gören öğrenciler kültürler arasındaki diyalogun güçlenmesine imkân tanımaktadır (Özer, 2012: 10). Bunun yanında küresel sorunlara karşı çözüm üretebilme durumlarının söz konusu olmasından dolayı uluslararası öğrencilerin ayrıca bir öneminin olduğunu belirtmek gerekir.

Uluslararası öğrenci hareketlilikleri kapsamında olan öğrencilerin Türkiye açısından da önemi büyüktür. Özellikle bu durum akademik, sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği kapsamında gerek yükseköğretimde gerekse ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim faaliyetleri mevcuttur. Bu faaliyetlerden biri de MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Diyanet Vakfı arasında 2004 yılında imzalanan protokol ile yürütülen ortaöğretim düzeyindeki proje iş birliğidir. Türkiye'de eğitim-öğretim açısından önemli bir tarihi serüveni olan İmam-Hatip Liselerinin bir türü olan Uluslararası Anadolu İmam-Hatip Liseleri bu projede yer alan okullardır. Ortaöğretim kademesinde yer alan bu okulların uluslararası öğrenci hareketliliği noktasında önemli bir işlevi vardır. Türkiye'de 2006 yılından itibaren açılmaya başlayan Uluslararası Anadolu İmam-Hatip Lisesi sayısı 2021 yılı itibarıyla 17'ye ulaşmıştır (MEB, 2022).

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik yapılan çalışmalar oldukça fazladır. Ancak araştırmaların çoğunun yükseköğrenim gören öğrencilerle ilgili olduğu görülmüştür. Yapılan literatür taramasında Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri (UAİHL) ve bu okullarda öğrenim gören uluslararası öğrenciler ile yapılan bilimsel çalışmaların ise sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Göver (2013) tarafından hazırlanan ve "Kayseri'de Öğrenim Gören Yabancı Uruklu Öğrencilerin Kayseri, Türkiye ve İslam Algısı" adını taşıyan yüksek lisans tez çalışmasında Kayseri'de bulunan UAİHL yabancı öğrencilerinin Türkiye, Kayseri ve İslam dini hakkındaki görüşleri ve algıları tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yine Koyuncu ve Birekul (2014), "Bir Model Arayışı Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri" adlı makalelerinde UAİHL'nin amaç, misyon ve vizyonuna ilişkin temel problemleri gündeme getirmek ve karşılaşılan sorunları tespit etmek amacıyla Konya, Kayseri ve İstanbul'daki Uluslararası İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilere yönelik anket uygulayarak öğrencilerin yaşamış

oldukları sorunları tespit etmişlerdir. Korkut (2016), “Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Türk Türkiye ve İslam Algısı: Uluslararası İmam Hatip Liseleri Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Konya’da bulunan UAIHL’de öğrenim gören 25 öğrenciyle görüşmeler yapmış ve öğrencilerin Türkiye, Türk, Konya ve İslam üzerine algılarını ortaya koymuştur. Bayezit (2017), “Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri” adlı makalesinde kamu diplomasisi bağlamında Uluslararası İmam Hatip Liselerini ele almıştır. Doğan (2020), “Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde Eğitim” başlıklı yüksek lisans tezinde Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri ile ilgili idareci ve yöneticilerle görüşmeler yaparak, bu okullara eğitim sürecini incelemiştir. Ateş (2021), “Uluslararası İmam Hatip Liseleri Öğrencilerinin Uyum: Uluslararası Prof. Dr. Muhammed Hamidullah Anadolu İmam Hatip Lisesi Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Ankara’da bulunan UAIHL’de öğrenim gören 30 öğrenciyle görüşmeler gerçekleştirerek bu okuldaki öğrencilerin uyum durumlarını toplumsal uyum, kültürel uyum, kültürleşme ve kültürel şok kavramları çerçevesinde tespit etmiştir.

Ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim amacıyla Türkiye’ye gelen uluslararası öğrenciler, yükseköğretim öğrencilerine göre yaş itibarıyla küçük olmaları nedeniyle süreç içerisinde psikolojik, sosyal, kültürel, dil ve akademik gibi çeşitli sorunlarla daha fazla yüzleşmek durumunda kalabilmektedir. Bu durumlar ise öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaparak uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Esasında okumak için farklı bir kente giden öğrenci bile yeni ortama uyum sağlamada sorun yaşayabilmekte iken, farklı bir ülkeye eğitime giden öğrencilerin yaşamlarının eskisi gibi olamayacağı açıktır. Bu nedenle farklı ülkelere eğitim amacıyla gidip, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşamak durumunda kalan öğrencilerin yeni ortama uyum süreçlerinin kolaylaştırılması için onların uyum süreçlerinin incelenmesi, sorun ve beklentilerin bilimsel araştırmalara konu edilmesi önem taşımaktadır.

Türkiye’de UAIHL’lerin üçüncüsü olarak Konya’da açılan ve 2012-2013 eğitim-öğretim yılında faaliyetlerine başlayan Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenimlerine devam eden uluslararası öğrencilerin uyum durumlarının incelenmesi akademik anlamda ele alınmamıştır. Bu nedenle konu araştırmaya değer görülmüştür. Böylece bu araştırmayla uluslararası öğrencilerin eğitsel, sosyal, kültürel ve dil bağlamında ne gibi uyum sorunlarıyla karşılaştıkları, bu sorunların ve beklentilerin neler olduğu, bu durumlar hakkında neler düşündükleri ve onlara bu durumların yansımalarının neler olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede araştırmanın temel problemi “Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyum durumları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışmada bu problem çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme nedenleri nelerdir?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki bilgi düzeyleri nasıldır?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin kültürel uyum durumları nasıldır?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sosyal uyum durumları nasıldır?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin eğitim sürecine uyum durumları nasıldır?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin dil uyum durumları nasıldır?

- Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin, sosyal, kültürel ve dil açısından sorun ve beklentileri karşılanabilmekte midir?

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri

Osmanlı'dan Cumhuriyete Türkiye'nin kendi modernleşme tarihi ile irtibatlı bir şekilde ürettiği özgün bir tecrübe ve eğitim modeli olarak ortaya koyduğu İmam-Hatip okulları, özellikle 1980'li yıllardan itibaren Türk insanın ve Türk dış politikasının dünyaya açılımına paralel olarak uluslararası bir boyut kazanmaya başlamıştır. Başta Türkiye dışında yaşayan Türk vatandaşlarının olmak üzere akraba toplulukların ve Müslüman toplumların din eğitimi ve din görevlisi ihtiyaçlarının karşılanması fikri, İmam-Hatip okullarına yeni misyon kazandırmıştır. Bu çerçevede ya farklı ülkelerde İmam-Hatip okullarına benzer eğitim kurumları açılmış ya da Türkiye dışından öğrenciler getirilerek Türkiye'deki İmam-Hatip Liselerinde öğrenim görmeleri sağlanmıştır (Aşlamacı, 2014).

Bu konuda ilk girişim olarak 1985 yılında İstanbul Beykoz'da Almanya'daki Türk vatandaşlarına din eğitimi sunmak ve din görevlisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Almanca dil ağırlıklı bir Anadolu İmam-Hatip Lisesi kurulmuştur. Bu şekilde Almanya'da bulunan Türk işçi çocuklarının eğitim görüp tekrar ülkelerine geri dönerek buldukları yerlerde görev yapmaları amacıyla faaliyetlerine başlayan bu okul türü uluslararası sahada ilk kez kendini göstermiştir (Öcal, 2011). 1993 yılında dönemin Millî Eğitim Bakanı tarafından verilen talimat ile Avrupa ülkelerinde ve özellikle Hollanda'da yaşayan Türk çocuklarının Türk kültüründen kopmaması ve milli kimliklerinin korunmasının sağlanması için Mersin ili Bozyazı ilçesinde İngilizce eğitim verilen bir Anadolu İmam-Hatip Lisesi daha açılmıştır. Yine 1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'nın dağılması sonrasında Balkanlar ve Orta Asya'daki Müslüman toplumların din eğitimi ve din hizmetleri ihtiyaçlarının karşılanması, bu ülkelerin dini istismar eden oluşumlardan etkilenmemesi için bu ülkelere öğrenciler getirilerek Türkiye'deki çeşitli İmam-Hatip Liselerinde eğitim almaları sağlanmıştır (MEB AİHL, 2020: 104).

Türkiye'nin İmam-Hatip okullarıyla ortaya koyduğu eğitim tecrübesinden yararlanmak için iş birliği ve yardım talepleri özellikle 11 Eylül sonrası süreçte daha fazla artmıştır (Aşlamacı, 2014). Bu taleplere karşılık verebilmek için 2004 yılında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) arasında bir protokol imzalanmıştır. İmzalanan bu protokol ile başta Türk Cumhuriyetlerinden olmak üzere Müslüman ülkelere ya da topluluklardan ve Türkiye'nin din eğitimi tecrübesinden faydalanmak isteyen ülkelere öğrencilerin getirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu protokol 2006, 2011, 2012, 2016 yıllarında revize edilmiştir. 2006 yılında uluslararası adını ilk defa alan ortaöğretim kurumu Anadolu İmam-Hatip Lisesi Kayseri'de açılmıştır. İkinci okul 2011 yılında İstanbul'da, üçüncüsü 2012 yılında Konya'da açılmıştır. Bu okulların sayıları daha sonraki yıllarda artarak 2021 yılı itibarıyla 17'ye ulaşmıştır. Bu okullar İstanbul'da 4, Ankara'da 2, İzmir, Bursa, Konya, Kayseri, Mersin, Tekirdağ, Eskişehir, Sivas, Tokat, Hatay ve Gaziantep'te birer adet olmak üzere toplamda 13 farklı şehirde açılmıştır. Bu okullarda 90 civarında farklı ülkeden uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir. Daha önce farklı ülkelere mezun olan öğrencilerle birlikte ülke sayısı 100'ü bulmaktadır (MEB UAİHL, 2022: 3). 2021 verilerine

göre bu okullarda 925 erkek, 242 kız öğrenci olmak üzere toplamda 1167 uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir (MEB İstatistik, 2020/2021).

Uluslararası Anadolu İmam Hatip liselerine kabul edilecek uluslararası öğrencilerin seçimi için internet aracılığıyla duyuru yapılarak başvurular alınmakta ve ülkemizden gönderilen sınav komisyonları tarafından öğrenciler akademik başarı (% 80) ve dini bilgi (% 20) yönünden yazılı ve sözlü sınava tabi tutulmaktadır. Yazılı ve sözlü sınavlar, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilikleri, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı okulları veya belirlenen diğer merkezlerde yapılarak başarılı olan öğrenciler eğitim öğretim yılının başında bu okullara kabul edilerek Türkiye'ye gelmektedir. Bu okullardaki uluslararası öğrencilere eğitim, barınma ve iye giderleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından diğer giderleri (ulaşım, sosyal kültürel faaliyetler, sağlık, giyim vb.) Türkiye Diyanet Vakfınca karşılanmaktadır. Öğrencilere 9. sınıfın ilk döneminde yoğunlaştırılmış Türkçe öğretim programı uygulanmakta, program bittikten sonra eğitim öğretim Türkçe olarak devam etmektedir. Daha sonraki yarıyıldan itibaren ortak ve mesleki dersleri görmeye başlamaktadırlar. 9. sınıftan itibaren öğrencilerin yılsonu başarı ortalamasının 100 üzerinden en az 70 olması istenmekte bu başarıyı yakalayamayanların TDV bursu kesilmektedir. Bu okullarda öğrencilerin uyum süreçlerini kolaylaştırmak için rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yürütülmektedir (MEB UAIHL, 2022: 14).

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada konu hakkında derinlemesine bilgi sunulması amaçlandığından nitel araştırma yaklaşımına dayalı durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmekte olan durum çalışmaları daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019: 23). Araştırılan durum hakkında derin ve çeşitli bilgi kaynaklarından beslenildiği için zengin bir şekilde açıklayıcı bilgiler sunmaktadır. Araştırma, durum çalışması türlerinden durum analizi ve açıklayıcı durum çalışmasına girmektedir. Durum analizi özel bir olayın farklı bakış açıları kullanılarak incelenmesidir. Açıklayıcı durum çalışması ise bir durum hakkında bilgi vermek, aşına olunmayan durumları bilindik hale getirmek ve gerçek hayat durumları ile ilgili bağlantıları açıklamak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019: 269; Kaleli Yılmaz, 2014: 269). Araştırmada Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyum deneyimleri araştırılan durum olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Konya ili Selçuklu ilçesinde bulunan Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenimlerine devam eden 20 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma grubu olarak, Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesine her biri farklı bir ülkeden gelen, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören ve gönüllü olan uluslararası öğrenciler tercih edilmiş, çalışma grubunun ölçütü olarak ise öğrenim gördükleri sürecin daha uzun ve deneyimlerinin daha fazla olması olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri doyumuna ulaşıldığından dolayı, çalışma 20 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Verilerin analizinde kullanılmak üzere gizlilik ilkesi dikkate alınarak katılımcıların isimleri kullanılmadan “Ö1”, “Ö2”, “Ö3”... “Ö20” şeklinde

kodlamalar verilmiştir. Çalışma grubunda bulunan katılımcı uluslararası öğrencilerin demografik bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Katılımcı Uluslararası Öğrencilerin Demografik Bilgileri			
Katılımcı Kodu	Katılımcı Ülkesi	Katılımcı Sınıfı	Katılımcı Yaşı
Ö1	Afganistan	12.sınıf	18
Ö2	Arnavutluk	12.sınıf	18
Ö3	Bangladeş	12.sınıf	19
Ö4	Cibuti	11.sınıf	17
Ö5	Endonezya	12.sınıf	18
Ö6	Etiyopya	12.sınıf	19
Ö7	Filipinler	11.sınıf	17
Ö8	Hindistan	12.sınıf	19
Ö9	Irak	11.sınıf	15
Ö10	İran	11.sınıf	16
Ö11	Kamboçya	12.sınıf	18
Ö12	Mali	12.sınıf	18
Ö13	Moğolistan	12.sınıf	18
Ö14	Nijerya	12.sınıf	19
Ö15	Pakistan	12.sınıf	17
Ö16	Rusya	12.sınıf	19
Ö17	Suriye	12.sınıf	19
Ö18	Tanzanya	12.sınıf	17
Ö19	Togo	12.sınıf	18
Ö20	Uganda	12.sınıf	17

Yukarıdaki tablo da görüldüğü üzere 20 katılımcı öğrenci vardır. Her bir öğrenci farklı bir ülkeden gelmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin yaşları 15 ile 19 arasında değişiklik göstermektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışmasında hiçbir veri kaynağı tek başına yeterli olamayacağından birden çok veri toplama aracının kullanılması gereklidir. Çünkü her birinin güçlü ve zayıf yönleri olduğundan gözlem, görüşme (mülakat), doküman vs. gerektiğinde bir arada kullanılmalıdır (Kaleli Yılmaz, 2014: 264). Bu doğrultuda veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmış, gözlem ve doküman inceleme tekniklerinden de yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen 11 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve İnönü Üniversitesi Bilimsel Etik Kurulu onayı alınarak araştırma sırasında kullanılmıştır. Yine araştırmada yapılandırılmamış katılımcı gözlem tekniği de kullanılmıştır. Ayrıca gerek kurumların internet sitelerinden ve bu sitelerde bulunan dokümanlardan gerekse literatürdeki konuyla ilgili araştırması yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışma öncesinde konu ile ilgili gerekli literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda ilgili tezler, makaleler, sempozyum bildirimleri, kitaplar ve dergiler incelenmiş, ilgili kurum ve kuruluşların internet web adreslerinden veri tabanlarına ulaşılarak gerekli olan veri kaynakları sistematik şekilde derlenmiş ve sentezlenerek ifade edilmiştir.

Araştırma gerekli izinlerin alınmasının ardından uygulama 2021-2022 eğitim öğretim yılının ilk döneminde yapılmıştır. Konya ili Selçuklu ilçesinde bulunan Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde yarı yapılandırılmış görüşme formları ile mülakatlar yapılmış ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Okul idaresi tarafından öğrencilerin eğitim durumlarını aksatmamak açısından gerekli zamanların ve görüşmelerin yapılabilmesi için uygun ortamın belirlenmesi sonucunda her biri farklı ülkelerden gelen toplamda 20 gönüllü uluslararası öğrenci ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, veri doyumunun sağlanıldığı düşünülene kadar yapılan görüşmelere devam edilmiştir. Mülakatlar her bir katılımcıyla özel olarak ayrı ayrı ve yüz yüze, kapalı bir görüşme odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce katılımcılara araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. İzinleri doğrultusunda gerçekleştirilen görüşmelerin ses kaydına alınacağı, demografik bilgi ve görüşleri dışında kimlik bilgilerinin kimseyle paylaşılmayacağı, katılımcı görüşlerinin kodlar verilerek yazıya döküleceği bildirilmiştir. Bununla ilgili olarak görüşme sorularının olduğu görüşme formu ve onam formu katılımcılara sunularak yazılı onayları alınmıştır. Görüşmeler her bir öğrenci için 30 dakika ile 60 dakika arasında sürmüştür. Her bir öğrenciye kod verilmiştir. Görüşmeler katılımcıların ana dili olmayan Türkçe ile gerçekleştirildiğinden olası iletişim sorunlarının önüne geçmek ve kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri için gerektiği yerde sadeleştirilerek ve açıklamalar yapılarak sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar analiz edilerek araştırmaya aktarılmıştır. Ayrıca araştırmacı mülakatlar dışında uluslararası öğrencilerle birlikte yemekhanede yemek yeme, mescitte ibadet etme, çalışma, barınma ve dinlenme ortamlarını ziyaret etme ve bu ortamlarda öğrencilerle sohbet etme gibi imkânlar bulmuştur. Bu imkânlar dâhilinde uluslararası öğrenciler ve yaşadıkları ortamlar gözlem yapılarak gerekli notlar alınmış elde edilen veriler araştırmaya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi kaynaklardan elde edilen veriler önce incelenerek kodlamalar yapılır. Kodlamalar sonucunda oluşan kategoriler için betimlemeler kullanılır. Nitel veri analizinde kullanılan içerik analizinde verilerin düzenlenmesi, özetlenmesi ve yorumlanması analizin temel süreçleri arasında yer alır (Büyüköztürk, 2019: 258). Bu çerçevede araştırma sonunda ses kaydına alınan görüşme verileri metin haline getirilerek deşifre edilmiştir. Katılımcıların söyledikleri ifadeler birbirine bağlı kalarak Word dosyasında düzenlenmiştir. Metin haline getirilen veriler bütün olarak araştırmacı tarafından okunmuştur. Görüşme ve gözlem sonucunda toplanan tüm veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Tüm veriler manuel olarak kodlanmıştır. Kodlanan veriler betimsel analize tabi tutularak temalar oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen içerik analizi ile birlikte kategorilere ve alt kategorilerde ortaya konulan deneyimler yorumlanarak araştırma bulguları ortaya konulmuştur. Araştırmacı katılımcıların ifadelerini aynen yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer vermiş, yorumlama işlemini yaparak ortaya konulan bulguları raporlama aşamasına geçmiştir.

Araştırmanın Geçerlik, Güvenirlik ve Etik Yönü

Geçerlik araştırma konularının doğruluğunu konu edinir. Güvenirlik ise araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları çerçevesinde araştırmanın bilimsel olarak kabul edilebilmesi için araştırma süreci ve sonuçlarının inandırıcı, açık, tutarlı, aktarılabılır ve teyit edilebilir olması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 265). Bu noktada araştırmanın planlanma, uygulama ve raporlaştırma süreçlerinde gerekli uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırma öncesinde hazırlanan yarı

yapılandırılmış görüşme formu ve soruları uzman görüşü alınarak hazırlanmış, katılımcı ifadelerinin teyidi sağlanmıştır.

Araştırma öncesinde çalışma, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu tarafından etik açıdan uygun görülerek onaylanmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli olan araştırma izni Konya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır. Araştırma, katılımcıların eğitim durumlarını aksatmayacak şekilde, okul idaresinin izni doğrultusunda belirlenen zaman ve mekânlarda gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların tamamı gönüllü katılımcılardan oluşmuştur. Katılımcılara görüşmeye başlamadan önce araştırma ile ilgili görüşme formları verilmiş ve bilgilendirilmiştir. Ayrıca bilgilendirilmiş onam formları verilerek katılımcıların yazılı onayları alınmıştır. Araştırmanın tamamında bilimsel etik kurallarına uyularak hareket edilmiş ve çalışma bu doğrultuda hazırlanarak raporlaştırılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Tercih Nedenleri

Tercih nedenleri temasında bulgular 2 kategoride oluşmuştur. Birinci kategori “tercih etmede etkili olan kişi ve kurumlar”; ikinci kategori ise “tercih etme sebepleri” kategorileridir.

Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Aile tavsiyesi	8	Ö4, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16
Arkadaş tavsiyesi	5	Ö3, Ö8, Ö9, Ö18, Ö19
TDV’ nin vasıtasıyla	5	Ö17, Ö18, Ö8, Ö5, Ö18
Öğretmen tavsiyesi	4	Ö1, Ö5, Ö7, Ö20
Yunus Emre Enstitüsü vasıtasıyla	1	Ö2

Uluslararası öğrencilerin bu okulları tercih etmelerinde en çok etkili olan unsur aile olmuştur. Tercih etmede etkili olan kişi ve kurumlar sırasıyla; aile tavsiyesi, arkadaş tavsiyesi, öğretmen tavsiyesi, TDV’ nin vasıtasıyla, Yunus Emre Enstitüsü vasıtasıyla şeklindedir. Bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Benim bir akrabam amcaoğlum var. Üniversite okumak için Türkiye’ye geldi. O bize lise bursu ile ilgili haber verdi. Ben de başvuru yaptım. Elhamdulillah kabul oldu ve buraya geldim. (Ö12)

...9’uncu sınıfta okurken arkadaşım Türkiye’ye gelmişti. Ben de ona sordum nasıl gittin, ailen mi götürdü seni oraya diye. Bana burs kazandığını söyledi. Bana da anlatır mısın dedim. Sonrasında ben de babamla konuştum başvurduğum ve kabul edilerek Türkiye’ye geldim. (Ö19)

Hocamın yönlendirmesiyle böyle bir lise olduğumu öğrendim. TDV bursu ve Türkiye’de okuma fırsatı olduğunu söyledi. Başvurdum ve mülakat sonrasında Türkiye’ye geldim. (Ö5)

9’uncu sınıfı bitirdikten sonra 3 yıl hafızlık kursuna gittim. Hafız olduktan sonra TDV’nin sınavına girdim. Mülakatlar sonrasında kazandım ve Türkiye’ye geldim. (Ö17)

Öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmelerindeki en büyük unsurun aile faktörü olduğu görülmektedir. Daha önce Türkiye’de öğrenim görmüş olan akrabalarının tavsiyesi veya aile büyüklerinin araştırmaları sonucunda öğrencilere Türkiye’de eğitim görme konusunda tavsiyede buldukları anlaşılmıştır. Çocuklar birçok açıdan ailesine bağlıdır ve ilk eğitimlerini aileden almaya başlar (Aykol ve Yıldırım, 2020: 94). Bu durum öğrencilerin karar vermelerinde aile görüşlerine önem vermelerinde etkilidir. Bu araştırmada da öğrencilerin aile büyüklerinin tavsiyeleri neticesinde karar aldıklarını göstermiştir. Aile faktörü diğer sebeplerin önüne geçmiş ve ailenin önemini ve etkinliğini göstermiştir.

MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’nün Uluslararası Anadolu İmam Hatip liseleriyle ilgili yayınlamış olduğu vizyon belgesinde okullara başvuran öğrencilerin sayılarının artırılması amacıyla Bakanlık, vakıf, büyükelçilikler, başkonsolosluklar ve sivil toplum örgütleriyle birlikte tanıtım faaliyetlerinin yürütüldüğü, Mayıs ve Haziran aylarında okullara, öğrencilere ve velilere tanıtım çalışmalarının yapıldığı belirtilmiştir (MEB, UAİHL, 2017: 67). Bu durum öğrenciler tarafından dile getirilmiş, vizyon belgesinde belirtilen hususun işlevsel olduğu anlaşılmıştır.

Tercih Etme Sebepleri		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Eğitimin daha iyi olması	4	Ö4, Ö11, Ö13, Ö15
Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması	3	Ö2, Ö4, Ö15
Kültürel yakınlık	2	Ö1, Ö17
İmkânların fazla olmasından dolayı	2	Ö2, Ö6
Türkiye’yi basamak olarak gören	1	Ö10

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin bu okulları tercih etme sebebi olarak en fazla belirtilen cevap eğitimin Türkiye’de daha iyi olması yanıtı olmuştur. Bu sebebi sırasıyla; Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması, kültürel yakınlığın olması, Türkiye’deki imkânların fazla olması ve Türkiye’yi basamak olarak gördüğü için tercih eden öğrencilerin tercih etme sebepleri sıralanmıştır. Bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Eğitim daha iyi olduğu ve Müslüman bir ülke olduğu için başvurudum. (Ö 4)

Müslüman bir ülke olduğu için başka Avustralya gibi ülkelere de gidebilirdim. Ama ben burayı tercih ettim çünkü burası Müslüman bir ülke. (Ö15)

Kültürünün bize yakın olmasından dolayı tercih ettim. (Ö1)

Aslında ben Türkiye’ye gelmeyi düşünmüyordum. Benim amacım Avrupa’ya gitmekti. ...Türkiye benim için bir basamak olacak diye düşünüyorum. (Ö10)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerini tercih etmelerindeki en büyük sebep olarak Türkiye’de eğitimin daha iyi olmasından dolayı cevabı olmuştur. Tercih nedenlerinde dikkat çeken diğer bir husus Türkiye’nin Müslüman bir ülke olmasından dolayı Türkiye’yi tercih ettiğini belirten öğrencilerin, inançlarının etkisiyle tercih yaptıklarını göstermesidir. Öğrencilerin ifadelerinden de anlaşıldığı üzere öğrencilerin başka ülkeleri tercih etme alternatifleri varken Müslüman bir ülke olarak gördükleri Türkiye’yi tercih etmiş olmaları sebepler arasında önemli bir durumu belirtmektedir. Yine araştırmaya katılan öğrenciler Türkiye’de

imkânların fazla olması birden çok öğrenci tarafından tercih sebebi olarak belirtilmiştir. Kendi ülkelerinde yaşamış oldukları imkânsızlıklardan ötürü Türkiye’deki imkânların daha iyi olduğunu ve bundan dolayı daha iyi eğitim alabileceklerini belirtmişlerdir.

İlgili literatürde de bu bulguları destekler sonuçlar yer almaktadır. Örneğin Ateş’in (2021: 54) UAİHL öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada da öğrencilerin çoğunluğu Türkiye’ye geliş nedeni olarak eğitimin daha kaliteli olmasını ve Türkiye’nin Müslüman bir ülke olmasını dile getirmiştir. Ghanbary tarafından yapılan araştırmada da Türkiye’de eğitim sisteminin daha başarılı olmasından dolayı Türkiye’yi seçmiş olduklarını belirten uluslararası öğrencilerin oranı % 43,9 ile en yüksek tercih nedeni çıkmıştır (Ghanbary, 2017: 50). Yine Yıldırım ve arkadaşları tarafından yapılan bir başka çalışmada da uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi seçme nedenleri olarak ortaya çıkan sonuçlarda öğrencilerin %10’unun Türkiye’nin İslam ülkesi olmasından dolayı, %9’unun eğitimi kaliteli bulduğundan dolayı, %9’unun yakın kültüre sahip olmasından dolayı, %8’inin ise ülkesine yakın olmasından dolayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Yıldırım vd., 2016: 28). Bu sonuçlar bu araştırmada ortaya çıkan tercih etme sebeplerine dair bulguların diğer araştırma sonuçlarıyla desteklendiğini göstermektedir.

Türkiye’ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki bilgi düzeylerine ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Türkiye’ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Diziler ve filmlerden biliyor olduğunu söyleyenler	5	Ö3, Ö5, Ö15, Ö18, Ö19
İstanbul’u bildiğini söyleyenler	5	Ö8, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20
Tarihi kaynaklardan bildiğini söyleyenler	4	Ö3, Ö5, Ö12, Ö15
T.C. Cumhurbaşkanı bildiğini söyleyenler	4	Ö6, Ö8, Ö20, Ö10
Türkiye’yi haberlerden takip ettiğini söyleyenler	3	Ö6, Ö8, Ö12
Türkiye hakkında daha önce hiç bilgisi olmayanlar	1	Ö7

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkında en çok dizi ve filmlerden bilgi sahibi oldukları ve İstanbul’u bildikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önceki bilgi düzeylerine ilişkin diğer alt kategoriler sırasıyla; Tarihi kaynaklardan bildiğini söyleyenler, T.C. Cumhurbaşkanı bildiğini söyleyenler, Türkiye’yi haberlerden takip ettiğini söyleyenler, Türkiye hakkında daha önce bilgisi olmayanlar şeklinde oluşmuştur. Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki bilgi düzeylerine dair fikir belirten bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Türkiye’yi dizilerden biliyordum. Osmanlı’nın devamı olduğunu biliyordum. (Ö3)

Türkiye hakkında bilgim vardı. Türkiye’nin tarihi çok güzel. Bazı dizilerden, tarihi filmlerden, tarihi kaynaklardan biliyordum. (Ö5)

Türkiye hakkında çok fazla bilgim yoktu. Sadece İslami bir ülke olduğunu biliyordum. Bir de diziler vasıtasıyla Türkiye hakkında bilgim vardı. (Ö18)

Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye'yi tam olarak bilmiyordum. Ben medresede okuduğum için Osmanlı, Selçuklu, Emevi devletlerinin tarihlerini okudum. Fakat Türkiye hangi ülke, nerede bulunuyor bilmiyordum. Ara sıra haberlerde çıkan bilgilerden biliyordum. Bizim oradaki haberler Fransa'nın haber yolları üzerinden alınıyor. Türkiye, Suriye gibi gösteriliyor. Savaş ülkesi, terör ülkesi gibi gösteriyorlardı. Resmi haber kanallarında da üzülmek isterim böyle gösteriliyor. (Ö12)

Sadece İstanbul'u biliyordum. Müslüman bir ülke olduğunu, haberlerden Erdoğan'ı biliyordum. (Ö8)

Yukarıdaki ifadelerde de görüldüğü üzere öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye ile ilgili dizi veya filmlerden Türkiye'yi öğrendikleri cevabı en çok belirtilen husus olmuştur. Ülke tanıtımı açısından önemli bir fonksiyonu teşkil eden sinema insanların karar vermelerinde de etkili rol oynamaktadır. Araştırmamızda ortaya çıkan bulgularda öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce dizi ve filmler üzerinden Türkiye hakkında bilgi sahibi olduklarını ortaya koymuştur.

Türkiye'nin köklü tarihi geçmişinin olması ve özellikle Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti'nin devamı olarak görülüyor olması öğrencilerin ifadelerinde geçmektedir. Öğrenciler tarihi kaynaklardan Türkiye hakkında bilgi sahibi olduklarını da beyan etmişlerdir. Öğrencilerden 4'ü ise Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı biliyor olduklarını belirtmişlerdir. 3 öğrenci ise Türkiye'yi haberlerden takip ettiklerini belirtmişlerdir. Haberleri takip ettiğini belirten Ö12 kodlu öğrenci verdiği ifadelerde ülkelerinin haber kaynaklarından ötürü Türkiye hakkında olumsuz haberler yapıldığı hususunu vurgulamış, bu durumun böyle olmadığını, Türkiye'ye gelince haberlerde belirtilenlerin asılsız olduğunu gördüğünü ifade etmiştir. Bu durum medyanın insanlar üzerindeki etkisini göstermiştir. Bir öğrenci ise Türkiye hakkında hiç bilgisi olmadığını beyan etmiştir.

Yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkan bulgularda öğrencilerin Türkiye hakkında gelmeden önce genel bilgilere sahip oldukları, detaylı bir araştırma yapmadıkları ve bu genel bilgiler dışında çok fazla bilgilerinin olmadığı anlaşılmıştır. Uluslararası öğrencilerin en çok medya üzerinden Türkiye hakkında bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden Türk yapımı dizi ve filmlerin Türkiye hakkında tanıtım açısından olumlu bir etki yaptığı saptanmıştır. Medya dışında Türkiye hakkında bilgi edindikleri tek husus tarihi kaynaklardan biliyor olmalarıdır. Bu şekilde bilgi sahibi olan öğrenci sayısı sadece 4'tür.

Kültürel Uyum Durumları

Kültürel uyum durumları temasında bulgular 4 kategoride oluşmuştur. Birinci kategori "kültürel açıdan uyum görüşleri"; ikinci kategori "kültürel açıdan uyum sağlanmasına olumlu etki yapan unsurlar"; üçüncü kategori "kültürel açıdan uyum sağlanamayan veya zorluk yaşanan faktörler"; dördüncü kategori "kültürel ve sosyal etkinlikler ile ilgili düşünceler" kategorileridir.

Kültürel Açıdan Uyum Görüşleri		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Uyum sağladığını düşünen	12	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17
Uyum sağlayamadığını düşünen	3	Ö12, Ö14, Ö18
Kısmen uyum sağladığını düşünen	2	Ö6, Ö19

Uluslararası öğrencilerin kültürel açıdan uyum görüşlerine ait kategorideki bulgularda alt kategoriler uyum sağladığını düşünen, uyum sağlayamadığını düşünen ve kısmen uyum sağladığını düşünen şeklinde oluşmuştur. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Uyum sağladığımı düşünüyorum. Uyum sağlamamış olsaydım ülkeme geri dönmüş olurum. Zorluklar yaşadım tabii ki ama nerede olursa olsun böyle zorluklarla karşılaşacaktık. O yüzden uyum sağlamam çok fazla uzun sürmedi. (Ö2)

Buradaki kültüre çok kolay alıştım. O kadar farklı değildi, bazı kültürler farklıydı. Herkes bizi seviyor, herkes bize güzel davranıyor. Kolay oldu alışmam. Bazı kişiler nerelisin diye soruyor. Fakat sorun veya zorluk yaşamadım. Okul dışına çıkarken de bazen kendi ülkemizin kıyafetlerini giyiyoruz sorun yaşamadık. (Ö15)

Bizim kültürle farklı olduğu için çok uyum sağlayamadım. (Ö14)

Türk kültürüne uyum sağlamakta olduğumu düşünüyorum. İlk başlarda sıkıntı çıkabiliyor. Tam alışamadım ama alışmakta olduğumu düşünüyorum. (Ö19)

Farklı bir ortama gelen öğrenciler birçok açıdan uyum problemleri yaşamaktadır. Bunlardan en önemlilerden birisi de kültürel açıdan yaşadıkları uyum problemleridir. Öğrencilerin yukarıda verilen ifadelerinden de anlaşılacağı üzere yeni bir kültürle karşılaşmaları neticesinde kültürel bir şokla karşılaşmışlardır. Öğrencilerin çoğu ilk başlarda uyum noktasında sorunlar yaşadıklarını ifade etmiş, bu sürece adapte olduktan sonra Türk kültürüne alıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin uyum sağlayamadıklarını, bazılarının da kısmen uyum sağladıklarını belirtmeleri psikolojik anlamda uyum sorunlarının devam ettiğini düşündürmektedir. Öğrenciler kültürel farklılıkları tanımış olsalar da kültürel açıdan uyum sağlayamadıklarını belirtmelerinin bir sebebi olarak geçmiş dönem içerisinde yaşamış oldukları stresli bir dönemin psikolojik açıdan kültürel uyumlarını etkilediği anlaşılmaktadır (Şeker ve Akman, 2016: 505).

Uluslararası öğrencilerin kültürel açıdan uyum sağlanmasına olumlu etki yapan unsurlara ait kategorideki alt

Kültürel Açıdan Uyum Sağlanmasına Olumlu Etki Yapan Unsurlar

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Kültürel yaşantı açısından yakın	5	Ö1, Ö9, Ö10, Ö13, Ö17
Coğrafi açıdan yakın	2	Ö9, Ö10
İslam kültürünün hâkim olması	1	Ö1, Ö20

kategoriler kültürel yaşantı açısından yakınlık, coğrafi açıdan yakınlık, İslam kültürünün hâkim olması şeklinde oluşmuştur. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Bazı yemekler burada da var, nevrüz bayramı var. Kültür benzerliğinden dolayı sorun yaşamadım. (Ö13)

Coğrafi olarak yakın olmamızdan dolayı ve kültürümüzün birbirine yakın olduğu için çabuk alıştım. Dükkanlara girdiğimizde yabancı olduklarımızı öğrenince daha çok yardımcı olmaları bizi memnun ediyor. (Ö9)

Çok fazla zorluk yaşamadım. Kültürel açıdan yakın olduğu için İslam kültürüyle kaynaştığı için çok fazla bir uyum problemim olmadı. Türkiye'nin değerli ilim adamlarının olması Mevlana gibi Şems-i Tebrizi gibi insanların olması büyük avantaj. Ben ilim sever bir aileden geldiğim için bunların şiiirleriyle büyüdük.

Değerlerini çok iyi biliyorum. Türkiye’de okuyan Türkiye’de doğan Türk çocuklarının bu değerlere sahip çıkması gerekir. Ecdadınız bu değerlere sahip çıkmış. İlim sever ecdatlara sahip olmanız ve onların ilim sever fertlere sahip çıkmasını örnek alması gerekir. Onları araştırıp okumak, ilim ve bilim adamlarına sahip çıkılmalı. Türk devletinden Allah razı olsun bizlere sahip çıktıkları için. (Ö1)

Öğrenciler kültürel uyumlarıyla ilgili yapılan görüşmelerde kültürel açıdan uyum sağlamaları konusunda olumlu etki eden unsurlar olarak, kültürel açıdan yakın bir ülke olması, coğrafi açıdan yakın olması ve İslam kültürünün hakim olması söylemlerinde bulunmuşlardır. Türk kültürünün kendi kültürlerine benzediğinden dolayı bazı öğrenciler bu konuda kültürel uyum sorunu yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Yine coğrafi açıdan yakın ülkelerden gelen öğrencilerin de aynı şekilde kültürel benzerliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise İslam kültürünün olmasından dolayı kültürel uyum problemi yaşamadıklarını söylemişlerdir. Özellikle Türkiye’nin kültürel yapısında Türk-İslam kültürünün hakim olması yakın ve benzer kültürlerden gelen öğrencilerin kültürel açıdan uyum sağlamalarında kolaylık sağlamıştır.

Yabancı öğrencilerin karşılaştıkları kültür uyumuna değinilen birçok çalışma mevcuttur. Taylan’ın (2019: 94) yaptığı çalışmada yabancı öğrencilere kendi kültürleriyle Türk kültürü arasındaki ilişki sorulmuş, öğrencilerden %39,5’i kendi kültürleriyle Türk kültürü arasında yakınlık olduğundan dolayı hiçbir zorluk yaşamadıklarını, öğrencilerden sadece %8’i çok fazla zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Geldikleri ülkelerin kültürel açıdan yakın ve benzer olduğunu belirten öğrencilerin kültürel uyum açısından uyum sağlamada zorluk yaşamadığı ve bu durumun uyum konusunda yardımcı olduğu görülmektedir.

Kültürel Açıdan Uyum Sağlanamayan veya Zorluk Yaşanılan Faktörler		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Yemek	8	Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö11, Ö16 Ö19, Ö20
Giyim	5	Ö3, Ö12, Ö14, Ö18, Ö19
Kültürel yaşantı	4	Ö3, Ö8, Ö18, Ö19
İklim	2	Ö3, Ö11
Dil konusunda	2	Ö7, Ö12
Okuldaki çok kültürlülüğten dolayı zorluk yaşayan	1	Ö17

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin kültürel açıdan uyum sağlayamadıkları veya zorluk yaşanılan faktörlere ait alt kategoriler yemek, giyim, kültürel yaşantı, iklim, dil konusunda, okuldaki çok kültürlülüğten dolayı zorluk yaşayan şeklinde oluşmuştur. En fazla zorluk yaşanılan faktör olarak öğrenciler yemek ve giyim faktörünü dile getirmişlerdir. Bu kategoriye ait görüş belirten bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Yeme-içime, giyim konusunda zorluklar yaşadım. İklim olarak etkiledi. Türkiye’de sigara içenler fazla, ben kadınların sigar içtiğini burada gördüm. (Ö3)

Türk kültürüne uyum sağlamak ilk başta biraz zor geldi. Telaffuzdan kaynaklı dil problemlerim oldu bizde ü-ı harfleri yoktur. Giyim konusunda uluslararası bir okulda olduğumuz için cuma günleri herkes istediği yerel kıyafetlerini giyebilir, kendi kültürünü gösterebilir. Dışarıya yerel kıyafetle çıktığımız zaman farklı bakılıyor. Fotoğraf çekilmek istiyorlar. Kıyafet satan birisiyle tanışmıştık. Bizi reklam olarak görmeye çalışanlar olabiliyor. Kıyafeti küçümseyenler oluyor. Yolda beni yerel kıyafetle görenler bana değişik

âlemden gelmişim gibi hissettirdi. Bu durum aslında hoşuma da gitti. Kültürel açıdan sorunlar yaşasam da kafama takmıyorum. (Ö12)

Eğitim için farklı bir ülkeye gelen uluslararası öğrenciler birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Öğrencilerin belirtmiş olduğu ifadelerden görüleceği üzere yemek, giyim, kültürel yaşantı, iklim, dil, okuldaki çok kültürlülük gibi konulardan dolayı zorluk yaşadıkları veya bu konularda uyum sağlayamadıkları görülmüştür. Öğrencilerin en çok zorlandıkları hususun yemek konusunda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yemek, iklim, dil gibi alt kategorilerde öğrencilerin ilk geldiklerinde zorlanmış olsalar da bunlara zamanla alıştıkları görülmüştür.

Yapılan gözlemlerde de öğrencilerin bir kısmının yemek saatinde verilen yemekleri yiyemedikleri ve bu öğrencilerin kantinden aperatif yiyeceklerle öğünlerini geçitirdikleri görülmüştür. Bazı öğrencilerin yemek kültürüne tam olarak uyum sağlayamadıkları öğrencilerin ifadelerinden ve gözlemlerden anlaşılmıştır. Kültürel açıdan yaşanan zorluklara farklı araştırmalarda da yer verilmiştir. Ateş'in (2021) çalışmasında da uluslararası öğrencilerin yeme içme, giyinme başta olmak üzere bazı kültürel farklılıklara uyum sağlamada zorlandıkları tespit edilmiştir. Yine Taylan'ın (2019) araştırmasında öğrencilerin %38'i yemek kültüründe, %28,9'u kültürel farklılıktan kaynaklı, %21,9'u ise giyim alışkanlıklarından dolayı zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin genellikle kültürel açıdan benzer sorunlarla karşılaştıkları ve yaşadıkları görülmüştür.

Kültürel ve Sosyal Etkinlikler İle İlgili Düşünceler		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Kendi ülkesinde etkinliklere katılmayıp Türkiye'de katılan	9	Ö6, Ö8, Ö9, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20
Kendi ülkesinde etkinliklere katılıp Türkiye'de de etkinliklere katılan	8	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14
Kendi ülkesinde sosyal biri olmadığını Türkiye'ye gelince sosyal ve kültürel faaliyetlerin kendilerine katkı sağladığını belirten	5	Ö6, Ö9, Ö10, Ö14, Ö17
Etkinliklerin Türkiye'de fazla olduğunu belirten	4	Ö1, Ö2, Ö6, Ö13
Kendi ülkesindeki etkinliklere katılıp Türkiye'de sadece okuldaki etkinliklere katıldığını belirten	2	Ö4, Ö7
Hem ülkesindeki hem de Türkiye'deki etkinliklere katılım sağlamadığını belirten	1	Ö13

Uluslararası öğrencilerin kültürel ve sosyal etkinlikler ile ilgili düşüncelerine ait kategoride 6 farklı alt kategori oluşmuştur. Bu alt kategoriler; Kendi ülkesinde etkinliklere katılmayıp Türkiye'de katılan, kendi ülkesinde etkinliklere katılıp Türkiye'de de etkinliklere katılan, kendi ülkesinde sosyal biri olmadığını Türkiye'ye gelince sosyal ve kültürel faaliyetlerin kendilerine katkı sağladığını belirten, etkinliklerin Türkiye'de fazla olduğunu belirten, kendi ülkesindeki etkinliklere katılıp Türkiye'de sadece okuldaki etkinliklere katıldığını belirten, hem ülkesindeki hem de Türkiye'deki etkinliklere katılım sağlamadığını belirten şeklindedir. Bazı öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

Sosyal etkinliklere kendi ülkemde katılmıyordum. Akşama kadar okulda ders oluyordu. Akşam medreseye gidiyorduk fırsatımız olmuyordu. Burada etkinliklere katılarak sosyalleşmem gerçekleşti. Her hafta ülke tanıtımları yapıyorduk. Kur'an okuma yarışması, şiir okuma yarışması, hafızlık yarışmaları oluyor. Değişik faaliyetlerin olması tabii ki sosyalleşme sağlıyor. (Ö18)

Oradayken de katılımlarımız oluyordu. Buraya geldikten sonra ilk başlarda Türkçeden dolayı fazla katılım sağlayamadım. Sonrasında ümmetin ışıkları adlı okul kulübümüzle etkinliklere katıldım. Türkiye'ye gelince sosyal aktivitelerim yükseldi. (Ö5)

Kendi ülkemdeyken daha içe dönüktüm. Burada insanlarla iletişim kurmak zorundaydım. Burada insanlarla etkileşime girdiğim için katılıyorum. Okul kulübünde faaliyetler yürütüyoruz. Ümmetin ışıkları kulübümüzle, öğrencilerle hep etkileşim halindeyiz. Gezilere katıldık, satranç, voleybol, futbol maçları yaptık. Sorunlarımızı da bu kulüp sayesinde hocalarımıza iletebiliyorduk. (Ö9)

Burada zamanları daha iyi kullanıyoruz. Farklı farklı aktivitelere katılma imkânım oldu. (Ö2)

Uluslararası öğrencilerin yukarıda vermiş oldukları ifadelerden de görüleceği üzere öğrencilerin kültürel ve sosyal etkinliklere katılım düzeylerinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Öğrenciler haftanın belirli günlerinde kültürel çeşitliliğin fazla olduğu bir ortamda yerel kıyafetlerini giyerek farklı kültürleri tanıma imkânları bulmaktadırlar. Bu kıyafetleri karşılıklı olarak değişip giyindikleri de gözlemlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin farklı kültürleri tanınmasını sağladığı ve buldukları çok kültürlü bir ortamda kültürel farklılıklara uyum sağlama konusunda da etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilere yapılan etkinlikler çerçevesinde katılım belgelerinin veriliyor olması öğrencilerde heyecan ve mutluluk yarattığı görülmüştür. Öğrencilerin etkinliklere katılım sağlamaları neticesinde kültürel bilgi birikimlerine ve kültürel uyumlarına, kişisel ve sosyal açıdan da gelişim sağlamalarına olumlu katkılar sağladığı anlaşılmıştır. Okulda yapılan çeşitli etkinliklerde öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerinde samimi birliktelikler olduğu, etkinliklerden dolayı öğrencilerin mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin motivelerini artırarak eğitim ve sosyal yaşantılarında gelişim sağlamalarına olumlu etkiler yaptığı görülmüştür. Öyle ki yapılan bazı araştırmalarda da bu bulgu desteklenmektedir. Nitekim serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerine yapılan bir araştırmada gençlerin %28'i etkinlikler öncesinde kendini sessiz, pasif, güvensiz hissederken etkinlikler sonrasında bu durumun %12,3 düzeyine düştüğü saptanmıştır. Yine aynı çalışmada serbest zaman etkinliklerinin gençlerde %36,24'ünün okul başarısını artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005: 175). Ayrıca uluslararası öğrencilerin çoğunun İstiklal Marşını söylerken içten ve yüksek sesle söyleyerek bu durumu içselleştirdikleri kültürel değerleri özümledikleri de gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kültürel ve sosyal faaliyetlere katılımı öğrencilerin kişisel, sosyal, akademik gelişimlerini olumlu anlamda etkilediği görülmektedir. Bu durum etkinliklerin önemini, öğrencilerin kültürel ve sosyal açıdan uyumuna ve akademik başarısına etkisini de ortaya koymuştur.

Sosyal Uyum Durumları

Sosyal uyum durumları temasında bulgular 2 kategoride oluşmuştur. Bunlar uluslararası bir okulda olmanın meydana getirdiği değişiklikler ve katkılar ile karşılaşılan farklılık ve sorunlar kategorileridir.

Uluslararası Bir Okulda Olmanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Yeni ülkeler ve kültürler öğrenme	12	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö18

Bakış açısında değişme, gelişme ve genişleme	8	Ö2, Ö4, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19, Ö20
Farklılıklara alışma	5	Ö5, Ö6, Ö8, Ö18, Ö20
Diğer dilleri öğrenme gereği hissetme ve yeni bir dil öğrenme	4	Ö2, Ö12, Ö10, Ö11
Okulu sahiplenme duygusu	3	Ö1, Ö10, Ö16
Farklı renkteki insanları ilk defa görme	2	Ö8, Ö15
Yalnız kalmayı, yalnız mücadele etmeyi öğrenme	2	Ö11, Ö12
Farklı insan karakterlerini öğrenme	1	Ö14
Kitaplarda okuduğunu yaşıyor olduğunu düşünme	1	Ö12
Zamanı ve parayı yönetme	1	Ö13

Uluslararası öğrencilerin uluslararası bir okulda olmanın meydana getirdiği değişiklikler ve katkılara ait bulgular 10 farklı alt kategoride oluşmuştur. Bunlar; yeni ülkeler ve kültürler öğrenme, bakış açısında değişme, gelişme ve genişleme, farklılıklara alışma, diğer dilleri öğrenme gereği hissetme ve yeni bir dil öğrenme, okulu sahiplenme duygusu, farklı renkteki insanları ilk defa görme, yalnız kalmayı ve yalnız mücadele etmeyi öğrenme, farklı insan karakterlerini öğrenme, kitaplarda okuduğunu yaşıyor olduğunu düşünme, zamanı ve parayı yönetme şeklindedir. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Yeni şeyler, kültürler öğrendim. Burada her kültürden arkadaşlıklar var. Çok fazla bir sorun yaşamadım. Bu farklılıklar sayesinde farklı kültürleri öğrenme imkânım oldu. (Ö3)

Farklı kültürlerin olması çok farklı ülkelerden arkadaşın olması zamanla birlikteliğe dönüşüyor, zamanla uyum sağlanıyor. Asosyal biri bu ortamda sosyalleşiyor. (Ö18)

Burada olmam bende gelişme sağladı. Kimlerle nasıl yaşamamız gerektiğini öğretti. Bunlarda hep farklı tecrübe oldu. (Ö14)

Burada uluslararası ortamda çok fazla fikir oluştu. Farklı kültür ve ülkeler hakkında öğrendim. Bundan dolayı farklı bakış açılarıyla bakmaya başladım. (Ö16)

İlk defa Afrikalı insanları burada gördüm. Çok iyi oldu burada olmam. Farklı milletlerle bir arada yaşamaya alıştık, farklı kültürden Müslümanlar gördüm. (Ö8)

Buraya gelmeden bilgim fazla değildi. Her gün farklı arkadaşlarla birlikteyiz. Burası ikinci Mekke gibi oldu. Tüm dünyadan insanlarla tanıştım burada. Dünyanın neresine gidersem orada arkadaşım oldu. Benden daha iyi arkadaşlarda var. (Ö10)

İfadelerden de anlaşıldığı gibi öğrenciler uluslararası bir okulda olmaktan dolayı en çok katkı sağlanan durumun yeni ülkeler ve yeni kültürler öğrenmek olduğunu belirtmişlerdir. Farklı bir ülkeye gelmenin yanı sıra onlarca farklı ülkeden öğrencinin gelmesi sadece yeni bir ülke ve kültürü değil birden çok ülkeyi ve kültürü bir arada tanımalarına vesile olmuştur. Öğrenciler kültürel farklılıkların zenginlik olduğunu, her ülkeden birer arkadaşlarının olduğunu belirtmişlerdir. Çok kültürlü bir ortamda olmanın öğrencilerin sosyal açıdan gelişmelerinde etkili olduğu kendi ifadelerinden de anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin uluslararası bir ortamda olmanın kendilerinde birçok değişim ve gelişim meydana getirdiğini ifade etmeleri bu ortamın sosyal uyum açısından ne kadar önemli olduğunu göstergesidir. Öğrenciler dünyaya, insanlara bakış açılarının değiştiğini, yeni insanlarla tanışarak farklı tecrübeler elde ettiklerini, fikir ve düşüncelerinde değişimler ve genişlemeler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu ortamda olmaktan dolayı

düşüncelerinin değişmekte ve gelişmekte olduğunu söylemeleri sosyalleşme açısından farklı bir sosyal ortama uyum sağladıklarını göstermektedir. Uluslararası bir ortamda olmak öğrencileri ilk geldikleri dönemde zorlamış olsa da bu duruma zamanla alıştıkları ve öğrencilerin düşüncelerinde bakış açılarında olumlu bir etki yaparak sosyal bir birliktelik sağladığı görülmüştür.

Görüldüğü üzere uluslararası bir ortamda olmak gerek sosyal gerekse bireysel gelişim açısından oldukça önemlidir. Uluslararası ortamda olmanın sağladığı değişim ve katkıların öğrencilerin yaşadıkları zorluk ve sorunlara rağmen sosyal uyum sağlamaları açısından önemli bir etkiye sahip olduğu açıktır. Öğrencilerin serbest vakitlerini geçirmiş oldukları zaman dilimlerinde öğrencilerin buldukları ortamlar ve neler yaptıkları gözlemlenmiştir. Özellikle yeni gelen 9’uncu sınıf öğrencilerinden bazılarının yalnız bir şekilde hareket ettikleri görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere ilk yıllar zorlanan öğrencilerin daha çok 10’uncu sınıftan sonra okul içinde sağlıklı bir sosyal uyum içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Karşılaşılan Farklılık ve Sorunlar		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Okul dışında ön yargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaşan	8	Ö1, Ö4, Ö8, Ö12, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19
Aile özleminden veya ergenlikten kaynaklı sorunlar olup sonrasında olmadığını belirten	7	Ö5, Ö6, Ö9, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
Mezhepsel farklılıkların olması	6	Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15, Ö19
Kültürel farklılık problemlerinin olması	3	Ö17, Ö14, Ö19
İletişim dil problemleri oldu	3	Ö5, Ö9, Ö19
Pandeminin olumsuz etkiler yaptığını belirten	3	Ö14, Ö20, Ö9
Ayrılrken zorluk yaşayacağını belirtenler	1	Ö1
Milliyetçilik duygusunun oluşması sonrasında kaybolması	1	Ö18

Uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları farklılıklar ve sorunlara ait 8 alt kategori oluşmuştur. Bunlar; Okul dışında ön yargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaşan, aile özleminden veya ergenlikten kaynaklı sorunlar olup sonrasında olmadığını belirten, mezhepsel farklılıklar, kültürel farklılık problemleri, iletişim dil problemleri, pandeminin olumsuz etkiler yaptığını belirten, ayrılrken zorluk yaşayacağını belirtenler, milliyetçilik duygusunun oluşması sonrasında kaybolması şeklindedir. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Bu okulda olmasa da dışarıda siyahî olduğumuzu söylüyorlar. Fakat ben buna takılmıyorum daha çok değerli olduğumu hissediyorum. Bir kadının yanıma gelerek bu boyamı demesine ben gülmüştüm. Bunu üzülümüş olarak değil güzel bir anı olarak hatırlıyorum. (Ö12)

Bir kere beni üzen bir olayla karşılaştım. Geziye gittiğimde adamın biri bizimle konuşmak istedi. Konuşurken “Pakistan’da okul yok mu? Neden buraya geliyorsunuz? Bizim paramızla okuyorsunuz. Orada neden okumuyorsunuz da buraya geliyorsunuz?” dedi. Buraya sınavla geliyoruz dedim zorla gelmedim dedim ve oradan ayrıldım. Bu durum beni biraz üzmüştü. Sonrasında böyle bir durumla hiç karşılaşmadım. (Ö15)

Afrika’yı köy gibi düşünenlerin olması rahatsız ediyor. (Ö18)

Bizi ilk gördüklerinde ten renginden dolayı farklı gözle bakıyorlardı. Bu durum bizi biraz üzdü tabi ama bu duruma alıştık. Irkçılıktan dolayı değil ama cahillikten dolayı bu şekilde olduğunu düşünüyorum. (Ö19)

Uluslararası öğrencilerin okul dışında ön yargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaştığını belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerden bu tutumlarla en çok karşılaşan öğrencilerin özellikle Afrikalı öğrenciler olduğu görülmüştür. Afrika'dan gelen öğrencilerin belirttikleri hususun öğrencilerin ten renginden kaynaklı olarak insanların kendilerine söylem ve bakışlarda bulunmalarından dolayı rahatsız oldukları durumudur. Yine kültürel açıdan farklı bölgelerden gelen öğrencilerin kültürleriyle ilgili olumsuz söylemlerde bulunmaları öğrencilerin karşılaştıkları ötekileştirici tutumlardandır. Fakat öğrencilerin ilk başlarda bu durumlardan dolayı üzgün olduklarını belirtmiş olsalar da çoğu öğrenci bu durumun insanlardaki bilgisizlikten ve kültür eksikliğinden kaynaklandığını belirterek herkesin bu tutumda olmadığını bilincinde olduklarını söylemişler ve bu konuda olgun bir düşünce içerisinde oldukları görülmüştür. Ayrıca öğrenciler bu tarz tutumlarla okulda hiç karşılaşmadıklarını da beyan etmişlerdir. Öğrencilerin bu tarz söylemlerle karşılaşmaları psikolojik ve sosyal uyumlarını etkileyebilmektedir. Fakat uluslararası öğrencilerin bu durumu çok fazla dikkate almadıklarından dolayı bazı öğrencilerde herhangi bir kalıcı sorun teşkil etmediği görülmüştür.

Öğrenciler mezhepsel farklılıklar yaşadıklarını bu durumların çeşitli tecrübelerini anlatarak ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerin karşılaştıkları mezhepsel farklılıklardan daha çok ibadet etme konusundaki farklılıklar ile karşılaştıkları söylenebilir. Öğrenciler mezhepsel farklılıklardan dolayı karşılaştıkları durumlarda problem yaşamış olsalarda zamanla farklılıklara alıştıklarını sonrasında mezhepsel farklılıkların herhangi bir problem oluşturmadığını belirtmişlerdir. Bazı örnek görüşler şu şekildedir:

Bazen camiye gidiyoruz maliki olduğumdan dolayı namaz kılarken öyle yapılmaz böyle yapılı gibi tepkilerle karşılaşıyorum. Sanki dinden çıkacakmışım gibi tepkilerle karşılaşıyorum. Bu da çok büyük yanıls. Bilgisizlikten kaynaklandığını düşünüyorum. Bu okulda yabancı bir öğrenciyle de yaşadığım bir anı var namaz kılarken burnumun yere değmesinde bizim mezhepte bir sakıncası yok. Adam beni görünce “Sen ne yapıyorsun? Namaz mı kılıyorsun? Yanlış yapıyorsun.” gibi konuştu. Üzerinde çok tartışmıştık. (Ö12)

Mezhepsel farklılıklarla karşılaştım. Namaz kılarken bazıları el kaldırıyor, bazıları kanla abdest bozular, bazıları bozulmaz diyor. Bana böyle yap dedi bazı arkadaşlar. Ben Hanefi olduğum için namaz kılarken öyle yapmadım. Biraz bu gibi konularda sıkıntılar oldu ama yavaş yavaş alıştım. (Ö15)

İslam evrensel bir dindir. Fakat mezhepsel farklılıklar çıkabiliyor. Mesela Togolular Maliki, Türkler değil. Namazda bazen hareketlerde farklılıklar oluyor. Ama sonuçta yine de aynı şey, aynı ibadet. Farklılıklar fazla olmadığına uyum sağlama daha kolay olabiliyor. (Ö19)

Öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorluklardan birinin de iletişim ve dil problemi olduğu öğrenci ifadelerinden anlaşılmıştır. Öğrencilerin geldikleri ilk zamanlarda iletişim dili olarak beden dillerini kullandıkları birbirleriyle sözlü iletişim kuramadıkları anlaşılmıştır. Bu sorunun ortak dil olarak Türkçeyi öğrenmeleri neticesinde ortadan kalktığını belirtmişlerdir. Yine pandeminin etkisiyle çeşitli yasakların olmasının öğrencilerde olumsuz etki ettiği bu dönemlerde psikolojik olarak zorlandıkları da öğrenci ifadelerinden anlaşılmıştır. Bir öğrenci bu ortama alıştığını ayrılırken zorluk yaşayacağını, bir öğrenci ise ilk geldiği dönemde kendi ülkesinden gelen öğrenciler dışında iletişim dilinden kaynaklı konuşamadığını, kendi ülkesinden gelen

öğrencilerle vakit geçirme düşüncesinin milliyetçilik duygusunu oluşturduğunu, bu durumun Türkçeyi öğrendikten ve diğer arkadaşlarına alıştıktan sonra ortadan kalktığını ifade etmiştir.

İlk başlarda işaret diliyle konuşuyorduk. İletişim dil problemleri oldu. Türkçeyi öğrendikten sonra sorun olmadı. (Ö5)

Farklı ülkelerden geldiğimiz için dil problemlerimiz oldu. Şimdi hepimiz Türkçe konuşuyoruz ve daha rahat iletişim kuruyoruz. (Ö9)

İlk başlarda kendi ülkenden arkadaşları arıyorsun, kimseyle konuşamadığından anlaşılamadığından dolayı milliyetçilik duyguları oluyor. Bu konuda zorluklar yaşadım. Zamanla bu duygular gidiyor. (Ö18)

Sosyal uyumlarıyla ilgili olarak öğrenciler karşılaştıkları kültürel farklılıkların bazen sorunlar oluşturduğunu belirtmişlerdir. Çok kültürü bir ortamda yaşayan öğrenciler kültürel yaşantıların farklılık arz etmesinden dolayı bazı davranışların yanlış anlaşılabilirliğini, bazı kelimelerin kelime anlamlarının farklı bir dilde kötü anlama gelebileceği gibi örnekler vererek kültürel açıdan farklılıkların arkadaşlık ilişkilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla sosyal uyumlarında bu durumun sorun teşkil edilebileceği görülmüştür. Fakat öğrenciler zamanla birbirlerini tanıdıklarını zamanla farklılıklara alıştıklarını da belirtmişlerdir. Ateş'in (2021) çalışmasında da uluslararası öğrencilerin düzenlenen sosyal etkinliklere katılımları sayesinde sosyal uyumlarının kolaylaştığı tespit edilmiştir.

Eğitim Uyumu Durumları

Eğitim uyum durumları temasında bulgular 3 kategoride oluşmuştur. Birinci kategori Türkiye'deki eğitim sistemini ülkelere göre karşılaştırmaları; ikinci kategori eğitimde zorluk yaşanan konular; üçüncü kategori ise zorluk yaşanan ve yeterli görülmeyen dersler kategorileridir.

Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Türkiye'de eğitimin ve eğitim imkânlarının daha iyi olduğunu belirten	14	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19
Ülkesinde okullarda din eğitimi olmadığını belirten	5	Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö19
Ülkesinde din eğitimi için medrese eğitimi görüldüğünü belirten	4	Ö8, Ö12, Ö18, Ö19
Ülkesine göre Türkiye'deki eğitimin daha kolay ve rahat olduğunu belirten	4	Ö3, Ö10, Ö15, Ö18
Hem dini hem dünya ilimleri açısından kendi ülkesindeki eğitimden daha iyi olduğunu düşünen	3	Ö1, Ö13, Ö15
Türkiye'de sadece pozitif bilim derslerinin değil hayat dersi de verildiğini belirten	2	Ö5, Ö19
Ülkesine göre Türkiye'de eğitimin daha zor olduğunu belirten	2	Ö7, Ö8
Türkiye'deki eğitimin sınav odaklı olduğunu belirten	2	Ö12, Ö20

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sistemini ülkelere göre karşılaştırmalarına ait kategori 8 alt kategoride oluşmuştur. Bu alt kategorilerde en fazla belirtilen görüş kendi ülkesine göre

Türkiye’de eğitimin ve eğitim imkânlarının daha iyi olduğu görüşüdür. Diğer alt kategoriler ise şu şekildedir: ülkesinde okullarda din eğitimi olmadığını belirten, ülkesinde din eğitimi için medrese eğitimi görüldüğünü belirten, ülkesine göre Türkiye’deki eğitimin daha kolay ve rahat olduğunu belirten, hem dini hem dünya ilimleri açısından kendi ülkesindeki eğitimden daha iyi olduğunu düşünen, Türkiye’de sadece pozitif bilim derslerinin değil hayat dersi de verildiğini belirten, ülkesine göre Türkiye’de eğitimin daha zor olduğunu belirten, Türkiye’deki eğitimin sınav odaklı olduğunu belirten şeklindedir. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Buradaki eğitim daha ciddi daha önemli geliyor bana. Türkiye’de imkânlar daha fazla Arnavutluk’ta eğitim imkânları buraya göre daha düşük, daha az seviyede. (Ö2),

Nijerya’da devlet okulları çok kötü eğitim sistemi iyi değil. Çok kalabalık. Gelişmiş bir ülke değiliz. Buradaki eğitim süreci güzel. Hiç Türkçe bilmeden çok şeyler öğrendik. Eğitim sistemi burada çok güzel. Hocalar tecrübeli, kitaplar veriliyor, burslar veriliyor, akıllı tahtalar var. Burada bize her şey sağlıyor, bize sadece okumak kalıyor. (Ö14)

Pakistan’da normalde bir sınıfta bu kadar kişi olmaz. En az 70-80 kişi olur. Oradaki hocalar biraz sert davranıyorlardı hatta dövüyorlardı. Burada öyle bir durum yok. Burada bir konuyu anlamadıysam rahatça sorabilirim ve cevap alırım. Orada bir soru sorunca “hala sen anlamadın mı bu kolay bir şey” diyor. Burada kendimi rahat hissediyorum. (Ö15)

Öğrencilerden bazıları ülkeleriyle Türkiye’deki eğitimi zorluk ve kolaylık açısından karşılaştırmıştır. 4 öğrenci kendi ülkelerinde eğitim almanın ve eğitim sisteminin zorluklarından bahsetmiş, Türkiye’de daha rahat ve zorluk çekilmemesi açısından kolay bir eğitim sistemin olduğunu belirtmişlerdir. 2 öğrenci ise Türkiye’deki eğitimin zorlayıcı taraflarından bahsederek eğitim sisteminin zor olduğunu belirtmişlerdir.

Buranın eğitim sistemi daha iyi daha kolay. Ülkemizde eğitim sistemi daha zor. Orada daha fazla ders gösteriliyor, daha küçük yaşlarda veriliyor. Buranın eksikliği yok, sistemi daha iyi zorluk çekmeme adına. (Ö10)

Burada farklı bir eğitim sistemi var. Bizim orada farklı. Ülkemizde de güzel bir eğitim var Amerika’daki gibi. Burada tüm dersler birlikte veriliyor. Sınavlarda yapabiliyorum fakat bu durum biraz zorluyor. (Ö7)

Öğrencilerden 3’ü Türkiye’deki eğitim sisteminin hem din eğitimi açısından hem de diğer pozitif ilimler açısından kendi ülkelerine göre daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Okullarda din eğitimi dersleriyle birlikte diğer derslerinde birlikte verilebildiğini fakat kendi ülkelerinde din eğitimi alabilmek için medreseye gitmeleri gerektiğinden bahsetmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri eğitim sistemi içerisinde beğenmiş oldukları konulardan biri olduğunu göstermiştir.

Orada okullarda İslami ders için sadece bir ders oluyor ve bir ders kitabı var. Matematik, fizik, kimya gibi dersler için 7-8 kitap oluyor. Ortaokullarda dersler öğleden önce ve 8 ders oluyor. Öğleden sonra isteyen medreseye gidiyor. Lisede 4 ders var. Buradaki sistemi beğendim. Hem dini dersleri hem dünya derslerini ikisini de bir arada okuyoruz. Böyle daha iyi. Orada Müslüman’dım, oruç tutuyordum, ibadetlerimi yapıyordum. Fakat İslam’ı en fazla burada öğrendim. Namazı, vacipleri, İslam ilmiyelerini burada öğrendim. (Ö15)

Öğrencilerin Türkiye’deki eğitim sistemiyle ilgili görüşlerinden birinde Türkiye’de sınav odaklı bir eğitimin olduğunu, öğrencilerin ilgi alanlarına göre dersler verilmesi gerektiğini, not sistemine göre yapılan eğitimin öğrencilerdeki bilgi birikimlerinin kalıcı etkisinin olmayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşü eğitim sistemi içerisinde dikkate alınması gereken konulardan biri olduğunu, öğrencilerin ders önceliklerinin belirlenmesi konusunda önemli bir husus olduğunu ifade etmek gerekir. Bu durumun öğrencilerin derslerdeki tutumlarında önemli bir yer teşkil edebileceği görülmüştür.

Bu benim için çok önemli bir soru. Türkiye bilgiyi uygulamakta iyi, taşımakta biraz zayıf gibi bizim orada da bilgiyi taşımak iyi, uygulama zayıf. Yani eğitimin Uganda’da bilgi amaçlı, Türkiye’de ise sınav odaklı olduğunu düşünüyorum. (Ö20)

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkiye’de eğitimin ve eğitim imkânlarının daha iyi olduğunu belirttikleri görülmüştür. Öğrenciler kendi ülkeleriyle karşılaştırma yapmaları neticesinde kendi ülkelerinde imkânsızlıkların olduğunu ve Türkiye’de bu imkânların var olduğundan bahsetmişlerdir. Türkiye’deki eğitim sistemiyle istenilen ve en güzel yerlere gelebilme imkânının olduğunu belirten öğrenciler eğitimin verimli olmasında öğretmenlerin de rolünün olduğu vurgusunu yapmışlardır. Öğrenciler eğitimin ve imkânlarının kendi ülkelerine göre Türkiye’de daha iyi olduğunu belirtmeleri öğrencilerin Türkiye’yi eğitimden dolayı tercih sebeplerindeki beklentilerinin karşılandığını göstergesidir.

Eğitimde Zorluk Yaşanılan Konular		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Yoğun müfredat, sınav zorluğu, ders saatinin fazla olmasından dolayı zorluk yaşayan	9	Ö1, Ö2, Ö4, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö15, Ö16
Yeni bir dil öğrenme konusunda zorluk yaşama	4	Ö4, Ö14, Ö15, Ö20
Üniversite sınavında fırsat eşitliklerinin aynı olmadığını belirten	3	Ö14, Ö17, Ö15

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin eğitim konusunda zorluk yaşadıkları konulara ait kategoride bulgular 3 alt kategoride oluşmuştur. En fazla belirtilen görüşler; yoğun müfredat, sınav zorluğu, ders saatinin fazla olmasından dolayı yaşanan zorluğa ilişkindir. Diğer alt kategoriler ise yeni bir dil öğrenme konusunda yaşanan zorluk ve üniversite sınavına hazırlanma konusundaki zorluğa yöneliktir. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Burada günlük ders saatlerinin çok fazla olduğunu düşünüyorum. Öğleden sonra derslerin olması bizleri zorluyor. Dersler daha erken saatlerde başlamalı erken bitmeli. Çünkü öğleden sonra ağır geliyor, verimli olmuyor. (Ö10)

Burada derslerde sıkılıyorum. Orada dersler 7.30 da başlıyor 12.30 da bitiyor. Burada öğleden sonra 4 gibi bitiyor. Öğleden önce bitse daha iyi olur. Burada biraz ders sayısı fazla, 15 ders oluyor. Orada 4 ders oluyor. Fakat buradaki imkânlar oraya göre daha fazla. (Ö15)

Bizim ülkede ders sayısı az burada çok fazla. Bizim orada 10.sınıftan sonra üniversiteye gidilebiliyor. Mühendisliğe gidilecekse ona göre ders veriliyor. Bölüme göre ders veriliyor ve hazırlanılıyor. (Ö8)

Türkçe bilmediğimden dolayı özellikle ilk sene çok zorluk yaşadım. (Ö14)

9'uncu sınıfta Türkçeden dolayı derslerde biraz zorluk yaşadım, sonrasında yaşamadım. (Ö15)

Üniversite sınavına hazırlanmak için 9. 10. sınıftan itibaren başlanmalı. Bu dönemlerde daha dil problemimiz oluyor. Sonrasında hazırlanma süreci çok kısa kalıyor. (Ö15)

Öğrenciler üniversiteye girmek için YÖS' e giriyorlardı. Şimdi hem YÖS' e hem de TYT'ye girmek zorunda kalacaklar. Yabancı öğrenciler açısından bu durumun oldukça zorlayıcı olacağını düşünüyorum. (Ö17)

Uluslararası öğrenciler eğitim sürecinde karşılaşmış oldukları zorlukların daha çok derslerdeki yoğun müfredattan, fazla ders olduğundan dolayı sınavlarda zorlanmalarından, ders saatinin gün içerisinde fazla olmasından dolayı zorlandıklarını belirtmişlerdir. Yoğun müfredatın olması öğrencilerin zorlanmalarına neden olsa da öğrenciler bu zorluklara zamanla alıştıklarını ifade etmiştir. Fakat öğrencilerin ilk yıl özellikle Türkçelerinin yetersiz olması ve derslerinin fazla olmasından dolayı dersleri anlama ve bu nedenle sınavlarda zorlandıklarını, bu durumun başarı düzeylerini etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin derslerle ilgili zorlandıkları, en çok üzerinde durdukları konular ise gün içerisinde yoğun bir ders saatinin olması özellikle öğleden sonraki derslerin yorgun düşmeleri nedeniyle verimli geçmemesi hususları olmuştur.

Eğitim konusunda yaşanan zorluklardan biri ise yeni bir dil öğrenme konusunda olmuştur. Uluslararası öğrencilerin eğitim süreci içerisinde yeni bir dil öğrenirken yaşamış oldukları zorluklar en öncelikli konuların başında gelmektedir. Öyle ki Türkçe dil eğitimi yeterli olmayan öğrencilerin diğer derslerde de sorunlar yaşayabildikleri öğrenci ifadelerinden anlaşılmıştır. Ateş'in (2021) çalışmasında da özellikle farklı bir alfabe kullanan ülkelerden gelen AUİHL öğrencilerinin Türkçeye ve Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağlamada zorlandıkları tespit edilmiştir. Özçetin'in (2013: 63) yapmış olduğu çalışmada 221 yabancı öğrenciye anket uygulanmış, eğitim aldıkları sırada zorlandıkları konular sorulmuş, araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin %27,6'sının Türkçe öğrenmede zorluk yaşadıklarını belirtmeleri en çok zorlandıkları konu olarak görülmüştür.

Öğrencilerin problem olarak ve zorluk yaşayacakları bir konu olarak gördükleri durum ise üniversite sınavına hazırlanma konusunda Türkçeyi öğrenene kadar zaman kaybindan kaynaklı Türk öğrencilerle fırsat eşitliklerinin olmadığını belirtmeleridir. Türk öğrencilerin TYT sınavına 9'uncu sınıftan itibaren çalışmaya başladıklarını fakat kendilerinin bu yıllarda dil problemleri yaşadıklarını ve TYT'ye hazırlanma durumlarının öncesinde olmadığından dolayı kendilerinin zorluk yaşayacaklarını belirtmişlerdir.

Tavsiyeler ve Beklentiler

Tavsiyeler ve beklentiler temasında bulgular 2 kategoride oluşmuştur. Birinci kategori "UAİHL'de öğrenci olmayı tavsiye etme sebepleri"; ikinci kategori "Türkiye'ye Gelecek Uluslararası Öğrencilerin Zorluklarla Karşılaşmalarını İçin Uluslararası Öğrenciler Tarafından Verilen Tavsiyeler"dir.

Tablo 5.19. UAİHL'de Öğrenci Olmayı Tavsiye Etme Sebepleri

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Uluslararası bir okul olmasından dolayı	8	Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19

İmkânların fazla olması	6	Ö8, Ö13, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19
Eğitim sisteminden dolayı	5	Ö3, Ö4, Ö7, Ö15, Ö16
Çok fazla katkı sağladığı için	4	Ö2, Ö10, Ö17, Ö19
Burada alacağı tecrübeleri kendi ülkesinde alamayacağını belirtenler	2	Ö5, Ö15
Sosyal yapısının ülkesine yakın olmasından dolayı	1	Ö1
Birlikteliği sağlamasından dolayı	1	Ö10
Kararsız düşünce içinde olan	1	Ö20

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin tavsiye etme sebeplerine dair kategori 8 alt kategoriden oluşmuştur. Bunlar; Uluslararası bir okul olmasından dolayı, imkânların fazla olması, eğitim sisteminden dolayı, çok fazla katkı sağladığı için, burada alacağı tecrübeleri kendi ülkesinde alamayacağını belirtenler, sosyal yapısının ülkesine yakın olmasından dolayı, birlikteliği sağlamasından dolayı, kararsız düşünce içinde olan şeklindedir. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Burada öğrenci olmalarını tavsiye ederim. Burada insan dünyadan haberdar olur. Çünkü farklı ülkelerden farklı kültürlerden gelen öğrenciler var. Bu okulda yeni bir şeyler, yeni kültürler, yeni diller öğrenme, dünyaya farklı açılardan bakmayı öğrenme imkânları var. Burada insan kendini geliştirmiş olur. (Ö19)

Tavsiye ederim. Sadece üniversite olduğunu biliyorlar. Lise düzeyinde uluslararası okul olduğunu bilmiyorlar. Ülkelerin kültürlerini bir arada öğrenebilirler. Endonezya’da burada alacakları tecrübeleri alamazlar. (Ö5)

Buradan çok güzel bir şekilde çıkacağımızı düşünüyorum. Bana çok fazla katkı sağladı. Ben buradan çok memnun kaldım. O yüzden burada öğrenci olmayı tavsiye ederim. (Ö2)

Tavsiye ederim. Ortam çok güzel. Din, dil, fıkıh, tefsir, matematik, fizik, kimya dersleri bir arada veriliyor. Ülkemizde bunları bulamazlar. Orada din dersi görmek için medreseye gitmek zorunda kalıyorlar. Burada her iki dersleri de görebiliyorlar. (Ö3)

Pakistan’a göre İslam’ı ve diğer dersleri daha iyi gösterdiklerinden dolayı tavsiye ederim. Türkler oraya geldiğinde ben tercümanlık yapabilirim, ticari faaliyetler yapabilirim. Dünya hakkında ve İslam konusunda daha iyi şeyler öğrenebilmeleri için tavsiye ederim. (Ö15)

Tavsiye edip etmeme konusunda kararsızım. Genel itibariyle tavsiye ederim. Çünkü fazla beklenti içinde olanlar için umduğunu bulamama ihtimali var. Bu yüzden tavsiye etmede kararsızım. (Ö20)

Uluslararası öğrencilerin Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerini tavsiye etmelerinde öne çıkan en büyük etmenin uluslararası bir okul olmasıdır. Uluslararası bir okulda olmaktan dolayı eğitim almanın sağladığı katkıları belirten öğrenciler; uluslararası bir ortam olduğundan dolayı çok farklı kültürleri bir arada görme imkânlarının olduğunu, yeni dil öğrenme imkânlarının olduğunu, sosyal ve bireysel anlamda kendilerini birçok açıdan geliştirebilme imkânlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerini tavsiye etmelerindeki diğer hususların öğrencilere sağladığı katkılar ve imkânların olduğu şeklindeki görüşleri olmuştur. Öğrencilerin bu düşünceleri Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesinde olmalarındaki memnuniyetlerinin göstergesidir. Bu memnuniyetlerinin ve yaşamış oldukları güzel tecrübelerin uyum sağlama konusunda doğru orantılı olduğu görülmüştür.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelecek uluslararası öğrencilere zorluklarla karşılaşmalarını için vermiş

Öğrencilerin Türkiye'ye Gelecek Uluslararası Öğrencilere Yönelik Tavsiyeleri		
Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Dil eğitimi almaları gerektiğini	11	Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö15, Ö17, Ö13, Ö16
Türkiye hakkında araştırma yapılması ve bilgi verilmesi gerektiğini belirten	4	Ö1, Ö3, Ö5, Ö19
Din eğitimi kursu almaları gerektiğini belirten	2	Ö8, Ö9
Sabır gerektiğini belirten	2	Ö2, Ö17
Amaçları olması ve birikimlerini burada kaybetmemeleri gerektiğini belirten	2	Ö14, Ö20
TDV bursunun lise sonrası üniversitede bölüm fark etmeksizin devam etmesinin gerektiğini belirten	2	Ö6, Ö20
Türkiye'ye gelmeden önce kendi ülkelerini tanımaları gerektiğini belirten	1	Ö12
Her şeye sahip olacakmış gibi bir beklenti içinde olmamaları gerektiğini belirten	1	Ö6

oldukları tavsiyelere ait bulgular 8 alt kategoride oluşmuştur. Bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Türkçeye hazırlık yapabilirler. Sosyal olarak kendilerini geliştirmeleri gerekir. (Ö10)

Gelmeden önce ülkeyi ve toplumu tanımak açısından araştırma yapmaları gerek. (Ö1)

İlk başlarda Türk arkadaşı olmalı, hem kültürü hem dili daha rahat öğrenebilir. İstekli olmaları gerekir. Buradaki kültüre uyum sağlamalı. Davranışlar insanlara garip gelebilir. Ülkemde Türkiye ve kültürü hakkında bilgi verilmedi. Bilgi verilmeli. (Ö19)

Olumlu düşüncelerle gelmelerini düşünüyorum. Amaçları olmalı kararlı olmaları gerekiyor. Neden ve ne için geldiklerini biliyor olmaları, bu amaçlarının farkında olmaları gerekiyor. Buraya geldiklerinde olumsuz şeyleri düşünmemeliler. (Ö20)

Bazı kişilerin çok fazla beklenti içinde geldiklerini düşünüyorum. Bu konuda aşırıya kaçmamalarını düşünüyorum. Her şeye sahip olacakmış gibi bir beklenti ve düşünce içinde olmamaları gerekir. (Ö6)

Öğrencilerin Türkiye'ye gelecek uluslararası öğrencilere tavsiyelerde bulunurken en çok belirttikleri tavsiyenin gelmeden önce dil öğrenmeleri gerektiği ya da ön hazırlık yapmaları gerektiği şeklinde olmuştur. Türkçe veya İngilizce dillerinde ilk başlarda sorun yaşamamaları adına bu konuda hazırlık yapmalarının kendileri için iyi olacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu düşüncelerinden hareketle ve dil konusunda belirttikleri ifadelerin kendi yaşamış oldukları tecrübelerle istinaden ilk geldikleri dönemde dil problemlerinin olduğu, bu durumdan kaynaklı sorunlar yaşadıkları anlaşılmıştır. Akgedik Can'ın (2019: 54) yapmış olduğu çalışmada uluslararası öğrencilerin yeni gelecek olan uluslararası öğrencilere vermiş olduğu tavsiyelerde 40 öğrenciden tamamının "Türkçe öğrenmiş olarak gelin" cevabını verdiği, 21 öğrencinin ise "Türk kültürünü bilerek gelin" cevabını verdiği görülmüştür. Çalışmamızın bulguları Akgedik Can'ın bu bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin tavsiyelerinden biri de Türkiye hakkında gelmeden önce araştırma yapmalarının ve gelecek olan öğrencilere Türkiye hakkında gerekli ön bilgilerin verilmesi gerektiği şeklinde olmuştur. Ayrıca gelmeden önce din eğitimi almalarının öğrenciler için faydalı olacağı şeklinde verilen tavsiyeler de olmuştur. Bunun sebebi olarak ise imam hatip programına gelen öğrencilerin din eğitiminde yaşadıkları zorluklar olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenimlerine devam eden uluslararası öğrencilerin uyum deneyimlerinin incelenmesi sonucunda öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında çok fazla bir bilgilerinin olmadığı, çeşitli tavsiyeler ve yönlendirmeler sonucunda Uluslararası Anadolu İmam Hatip lisesini tercih ettikleri ve Türkiye'ye geldikten sonra Türkiye hakkında kendi ülkeleriyle karşılaştırma yapabilecek düzeyde bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Kültürel ve sosyal anlamda öğrenciler çeşitli zorluklar yaşamış olsalar da kişisel uyum durumlarının sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği anlaşılmıştır. Akademik anlamda eğitim sisteminden memnun olan öğrencilerin bazı hususlarda zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu zorluklar öğrencilerin akademik başarılarını dolayısıyla eğitim uyumlarını olumsuz anlamda etkilemiştir. Dil uyumları açısından öğrenciler ilk geldikleri dönemlerde zorluklar yaşamışlar bu zorluklar öğrencilerin kültürel, sosyal ve eğitim uyumlarını etkilemiştir. Öğrencilerin genel anlamda Uluslararası Mevlana Anadolu İmam Hatip Lisesinden memnun kaldıkları, bu okulları tavsiye edecekleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin çeşitli tavsiyelerinin olduğu, bu tavsiyelerin öğrencilerin yaşamış oldukları zorlukların göstergesi olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin karşılaşmış oldukları sorunlardan ve vermiş oldukları tavsiyelerden onların nasıl bir beklentilerinin olduğunu da göstermiştir. Öğrenciler geldikleri ilk yıl zorluklar yaşamışlar, bu zorlukları süreç içerisinde atlatan öğrencilerin uyumları genel olarak sağlıklı şekilde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ulaşılan sonuçlardan ve öğrenci beklentilerinden hareketle politika geliştiricilere ve araştırmacılara birtakım önerilerde bulunulabilir.

- Öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce ilk geldikleri dönemde iletişim noktasında sorunlar yaşamamaları adına gelmeden önce temel seviyede Türkçe eğitim kursları verilebilir.

- Öğrencilere Türkiye'ye gelmeden önce karşılaşabilecekleri farklılıklar veya sorunlar gibi olumlu veya olumsuz durumlarla ilgili olarak ve kültür şokunu en aza indirmek adına Türkiye ve Türk kültürü hakkında ön bilgilendirmeler yapılarak oryantasyon çalışması yapılabilir.

- Öğrencilerin en çok zorlandıkları dönem olan ilk geldikleri dönemde oryantasyonlarına öncelik verilebilir.

- Türkçe dil bilmeyen öğrencilerin ilk geldikleri dönemde barındıkları ve eğitim gördükleri yerlerde çeşitli kart, resim veya broşürlerle rahat hareket edebilmeleri sağlanabilir.

- Uluslararası öğrencilerin yaşamış oldukları çevrede karşılaşabilecekleri ötekileştirici veya ön yargılı tutumlara karşı önlem alınarak bu konuda yetkili kişiler, yetkili kurumlar ve halktan etkili kişilerle gerekli çalışmalar yapılarak, farkındalıkları artırılabilir.

- Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin öğrencilerin kaygı, durum ve gereksinimlerinin giderebilmesi açısından işlevselliği artırılabilir.

- Öğrencilerin gelecek kaygılarının giderilmesi ve mesleki rehberlik bilgilerinin sağlanması için gerekli seminer faaliyetleri icra edilebilir.

- Müfredat durumu ve günlük ders saati öğrencilerin beklentileri noktasında tekrar değerlendirilebilir.

- Öğrencilerin yanında okul yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve çalışanlarının öğrencilerle ve okulla uyum durumlarının ve beklentilerinin tespit edilebilmesi açısından çalışmaların yapılması alana katkılar sağlayacaktır.
- Öğrencilerin geldikleri ilk andan mezun olmalarına kadar öğrenci uyum değişimlerinin ne düzeyde olduğunun tespit edilebilmesi açısından boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinin işlevselliğinin tespit edilebilmesi açısından öğrencilerin mezun olmalarından itibaren, öğrencilerle iletişim kesilmeyerek öğrencilerin durumlarıyla ilgili olarak boylamsal araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akgedik Can, M. (2019). *Uluslararası Öğrencilerin Uyum Yıllarındaki Deneyimleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aşlamacı, İ. (2014). *Pakistan medreselerine bir model olarak İmam Hatip Okulları*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Ateş, M. H. (2021). *Uluslararası İmam Hatip Liseleri Öğrencilerinin Uyumu: Uluslararası Prof. Dr. Muhammed Hamidullah Anadolu İmam Hatip Lisesi Örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aykol, B.G. ve Yıldırım, B. (2020). “Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Ailenin Eğitime Katılımı”, *Yıldız Journal of Educational Research*, 5 (1), ss. 89-118.
- Bayezit, F. (2017). “Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri”, *Journal of Education in Muslim Societies and Communities*, 1 (2), ss. 293-309.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A. F. (2005). “Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü”, *Ege Tıp Dergisi*, 44 (3), ss. 173-177.
- Büyüköztürk, Ş., vd., (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (26. baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, E. (2020). *Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde Eğitim* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ghanbary, R. (2017). *Hacettepe Üniversitesinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Profili, İhtiyaçları Ve Sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göver, İ. H. (2013). *Kayseri’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kayseri, Türkiye ve İslam Algısı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Kaleli Yılmaz, G. (2014). “Durum Çalışması”, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (1.baskı), ed. Mustafa Metin, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkut, M. (2016). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Türk Türkiye ve İslam Algısı: Uluslararası İmam Hatip Liseleri Örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koyuncu A. ve Birekul M. (2014). “Bir Model Arayışı Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri”, *Muhafazakar Düşünce Dergisi* (40), ss. 171-188.
- MEB (2017). *Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri Vizyon Belgesi*, Ankara. <http://dinogretimi.meb.gov.tr/kilavuz/Vizyon_Belgesi_UA.pdf> (29.10.2020).
- MEB (2021). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

- MEB, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Anadolu İmam Hatip Liselerinde Program Çeşitliliği (Proje Okulları) <https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/29212747_ProgramCesitliliği.pdf> (20.10.2020).
- MEB, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri Tanıtım Kitapçığı.<http://religiouseducation.meb.gov.tr/wp-content/uploads/UAIHL_TR.pdf > (02.04.2022).
- OECD (2022). International Student Mobility Data, <<https://data.oecd.org/students/international-student-mobility.htm>> (30.03.2022).
- Öcal, M. (2011). *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*, İstanbul: Düşünce Kitabevi Yayınları.
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, M.(2012). “Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (1), ss. 10-13.
- Şeker, B.D ve Akman E. (2016), “Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik Ve Sosyokültürel Süreçleri”, *Çukurova Tıp Dergisi*, 41 (3), ss. 504-514.
- Taylan, Ş. (2019). *Sakarya Üniversitesindeki Uluslararası Öğrencilerin Sorunları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- UNESCO (2022). Data on International Mobil Students; <<http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=121#>> (30.03.2022).
- Yıldıran C., Özkan, D. ve Büyükyılmaz, O. (2016). “Yabancı Uruklu Lisans Öğrencilerinin Durum Analizi: Karabük Üniversitesi” *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), ss. 21-34
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (8.baskı), , Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YTB (2020). *Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Hakkında*, <<https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliliği>> (14.09.2020).